

KUBA'NIN AĞ ALMASI

Kuba, Büyük Kafkas sıradağlarının kuzeydoğu eteklerinde yerleşmiş Azerbaycan'ın coğrafi bölgelerinden biridir. Deniz seviyesinden 1000 metre yükseklikte büyük yerleşim yeri olan Kuba, Dağıstan ile sınır komşusudur. Bölgenin eski ticaret yollarının ve büyük İpek Yolunun keşişme noktasında olması, Kuba'nın tarih boyunca yerleşme alanı olarak seçilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Kuba, verimli arazisi, yeşil yamaçları ve meşhur elma bağları ile Azerbaycan'ın en güzel cennet köşelerinden biri olarak bilinir. Burası örf ve adetleri ile millî kimliğini korumuş bir bölgedir. Şüphesiz bu bölgede kendine has karakteristik üslubu ile ilgi çeken, göz oğşayan halılar da dokunmuştur. Kuba'nın zengin doğası bölgede hayvancılığın gelişmesini sağlamıştır. Halk sanatının en gelişmiş dalı sayılan halıcılığın ortaya çıkması ve yerleşmesinde koyun yünü'nün kaliteli olması önem taşır. Bu bakımdan bölge halkının hayatında büyük yeri olan halı, zamanla estetik ölçülerle dokunmuş ve pek çok ülkelere yayılarak ün kazanmıştır. Halıcılık burada yaşamış ve yaşamakta olan insanların manevi hayatını ve ince zevkini belirgin bir biçimde sergiler.

KUBA'NIN ADI

11. asırda Şirvan Hâkimi **Anuşirvan**'ın diktirdiği kalenin adı, **Bade Firuzqubad** idi. 12. asırda Arap kaynaklarında **Kuba**'nın adı geçer. 13. asırda Arap coğrafyacısı **Hemevi**'nin eserinde **Şirvan Eyaleti** şehirleri arasında bu bölgeden **Kubba** diye bahsedilir. Anlaşıldığı üzere Arapça **kubbe** sözcüğü'nün bu dildeki söyleniş şehrin adı olmuş, sonra yerel dilde bu sözcük **Kuba**'ya dönüşmüştür. Nitekim 16. asır Safevi kaynaklarında **Kubbe** diye bahsedilen yer burasıdır.

Kuba Hanlığı diye kurulan siyasi oluşumun merkezi, önceleri **Xudat**'ti. Sonra yönetim Kuba'ya taşınmıştır. Feteli Han döneminde (1758-1789) oluşumun gücü artmış; Deveçi, Qusar, Xaçmaz, Xızı, Xudat rayonlarının arazisi Kuba Hanlığı idaresi altında birleştirilmiştir. Ardından Derbent, sonra Lenkeran bu birliğin sınırlarına dâhil edilmiştir. O, devirde İran engizisyonu mağduru Yahudiler, Kuba'ya davet edilmiş; Qudiyal Çay'ın sol sahiline yerleştirilmişlerdir. 1926'ya kadar Yahudi Slobodası diye adlandırılan bu mıntıka, o yıldan sonra Kırmızı Kasaba diye tanınmaya başlamıştır.

Dağıstan hanlıkları tarafından kuzeyden tehlike altında olan hanlık, Rusya'nın da göz diktiği saha olmuş, Rus saldırılarına karşı koymak giderek güçleşmiş, karargâh Qrız köyüne alınarak savunma sürdürülmüş ise de 1806 sonrası Rus egemenliğine girilmiştir. Asrın ortalarında başlayan Şeyh Şamil hareketine destek veren Kuba ahalisinin bir bölümü direnişin mağlubiyetle sonuçlanması sonrasında Türkiye'ye sürgün edilmiştir. Rusların Kafkasya'yı işgal etmesinden sonra Kuba Hanlığı 1806 yılında Rusya'nın egemenliğine girdi ve eyalet şehri oldu. Yeniden oluşmakta olan Kuba, 1860'da önce Bakü vilayetine bağlandı,

Çarlık döneminde Qrız kenti, aksakallılar heyeti ile yönetilmiş, eğitim 4 medresede, ibadet 2 camide sürdürülmüştür. Sovyet dönemin de ayaklanmaların, isyanların, sivil itaatsizliklerin merkezi Kuba olmuş, şehri işgal eden Kızıl Ordu birlikleri püskürtülmüş; Ermeni Taşnak ve Hıncak birliklerinin başlattığı katliamlar Nuri Paşa kumandasındaki Osmanlı birliklerince önlenmiştir.

1930 yılında ise Azerbaycan'ın inzibati (sıkı düzene bağlı) bölgelerinden birine dönüştürülmesi bölgeye bakış açısını göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Doğasını anlatsak tarihi, ağ papaklı dağlarından danişak çayları, bağlarından sohbet açsak yolları küser Kuba'nın. Müşkürlü **Hacı Davut**'u mu önce yad edelim, **Feteli Han**'ı mı? **Mir Cafer Bağirov**'a mı sıra gelsin **Abbasqulu Bakihanov**'a mı?

Şahdağ'ın yüksekliği kaç metredir ya **Bazardüzü**'nün, **Babadağ**'ın, **Tufandağ**'ının? **Mastergah** zirvesinden kaç şehir görülür çıplak gözle? **Qrız** kenti mi daha yüksektir, **Hınalık** mı?

Süleyman Rüstem'in sözlerini yazdığı **İbrahim Topçubaşov**'un bestelediği **Kubalı Kız** mahnısı mı yüreğin telini daha çok sızlatır, halk şarkısı **Kuba'nın ağ Alması** mı?

Velvele Çay mı delidir, **Şamxor** Çay mı; **Qara** Çay mı çokşundur **Qudyal** Çay mı?

İtalyan gezgini **Marko Polo** (1254- 1324), **Zeyve** Halısını tablosuna konu eden Hollandalı Ressam **Jan Van Eyck** (1394- 1441), Kuba Çukur hamamında yıkanan yazar **Alaxandre Dumas** (1802-1870) Kuba'da neler yaşadı, neler hissettiler? Tarihiçi, gazeteci, dilçi **Abbasqulu Bakihanov** (1794-1847) evinde hangi eserleri kaleme aldı?

Dr. **Leyla Memedbeyova**, Prof. **Tamara Hüseynova**, Prof. **Kübra Ferecova**, Emek Kahramanı **Humay Hüseynova**, Hali uzmanı **Gülnene Mustafayeva** midir sadece Kuba'nın kızları?

Konakent, **Cimi**, **Afurca**, **Yerfi**, **Cek**, **Hapıt**, **Elig**, **Salma Söyüt**, **Buduğ** bulutların üstünden neler seslenir; dağ eteğindeki **Alihanlı**, **Şahnezerli**, **Perebedil**, **Zeyve** ve **Çiçi** kentlerine; onlar yücelerden gelen sedaya kendi soluğuyla neler ilave edip düzdeki **Mollakemalli**'ya, **Hacıkarakaşlı**'ya, **Süsen Kara Kaşlı**'ya üfürürler?

Baklavasından, gutap (**Afar**, **afal**) ina, tüspere (**bicek**) sinden **hınkalına** neleri saymak lazım Kuba mutfağında? Her kenti hali merkezidir Kuba'nın. Şahdağ Milli Parkı'na komşu rayonlarla ev sahipliği yapar. Afurca şelalesi, çok sayıda kanyon, mağara turistlerin uğrak merkezidir. Kuba şehir merkezindeki ve köylerindeki mesitler tarihi birer hatıradır. Alban Devletini oluşturan 22 halkın yadigarı diller Hınalık ve diğerlerinde hâlen konuşulmaktadır.

Burada görmesiniz de binlerce yıl öncesinin tezgâhlarında örsleri döven demirci ustalarının çekiç sesleri çalınır. Hâlâ çövenlerde elini yüzünü yıkayanlara rast gelebilirsiniz. Teşilerde yün eğiren, ipliklerden rengârenk çoraplar ören gelinlerin olduğunu fark edebilirsiniz. Arkeoloji, jeoloji, dil, tarih araştırmacılarını bekleyen gizler saklıdır bu bölgede. İngiliz (Renato B. Figuerido), Alman (Monika Pawlowski), Fransız (Jil Otyen) gibi meraklıların uğrak yeridir bu rayon.

Abdullah Kubalı- İZMİR

Mir Cafer Bağirov

Kuba Hanlığı

Kuba'nın Kızları

Cuma Mescidi

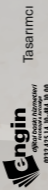
Şahdağ'dan eşen külök saçlarını darasın, Səni sevən Qudyalçayın sahilində arasın. Dilin ana torpağının meyvəsindən şirindir, Məhəbbətin ürəyimdə dəryalardan dəridir.

Nakarat:

Həyatımın çiçəyisən, qubalı qız, qubalı, Göçəklərin göçəyisən, qubalı qız, qubalı. Həyatımın çiçəyisən, qubalı qız, qubalı, Vətənimin bəzəyisən, qubalı qız, qubalı.

Süleyman Rüstem

İbrahim Topçubaşov'un bestelediği mahnı, Memmedbağırzadə başta olmak üzere çeşitli sanatçılar tarafından ifa edilmiştir.

AZERBAIJAN'DA ETNİK ÇEŞİTLİLİK -1-

Azerbaycan coğrafyası, insanlık tarihinin en kadim yerlerinden biridir. 1960'a kadar Azerbaycan'da yürütülen arkeolojik kazılarda bu coğrafyanın tarihine tanıklık eden çok sayıda materyaller bulunmuş, üzerinde incelemeler yapılmıştır. Bunlardan biri de Füzuli Rayonunda ilk insan meskenlerinden biri olan Azıh mağarası idi. Arkeolog Memmedeli Hüseyinov başkanlığında yapılan kazılarda 10 arkeolojik tabaka tespit edilmiştir. Burada bulunan kalıntılar, Azerbaycan'da ilk insanların 1.2 milyon yıl önce yaşamaya başladığını göstermektedir.

Mağaranın 5. Tabakasında 350-400 bin yıl öncesine ait 18-22 yaşlarındaki kadının çene kemiği bulundu. Bu mağara ilk insan yerleşim yerleri bakımından eski Sovyetler Birliği'nde birinci, dünyada ise üçüncü sınıfa yerleştirildi.

Azerbaycan coğrafyası, aynı zamanda gerek tarihî, gerekse kültürel bakımdan, Kafkasya'nın doğusu ile batısının, güneyi ile kuzeyinin birleştiği özel bir bölgede yer almaktadır. Jeopolitik bakımdan da, tüm çağlarda önemli işlev görmüş bölge, çeşitli milletlerin tarihî medeniyet kavşağı olan bir coğrafya konumundadır. Azerbaycan, zengin doğal kaynaklara sahiptir. Özellikle büyük petrol ve doğal gaz rezervleri vardır. Bunun yanında bölgede tahıl, çay, tütün, meyve, üzüm, patates, pirinç ve yağlı bitkiler yetiştirilir. Sığır, koyun ve tavuk da beslenir. Hacim ve çeşit bakımından ham madde ve üretim kaynakları ile dünyanın sayılı ülkelerinden biridir. Azerbaycan toprakları, insanlığın kültür mirasını oluşturan değerlere, antik ve orta çağ hadiselerine, eski büyük uygarlıklara tanık olmuştur. Bu eski yerleşim sahasında çok sayıda milletler yaşamış, devletler kurmuşlardır. Bu coğrafya; Türk dilli, İran dilli, Kafkas dilli ve Slav dilli halklara vatan olmuştur. M.Ö. 10-9. yüzyılda Güney Azerbaycan'da **Manna Devleti** kurulmuş; bu devleti M.Ö. 8-6. yüzyıllarda **Med İmparatorluğu** devam ettirmiştir.

Kuzeyde **Albanya Devleti** teşekkül etti.

Bölgeyi işgal eden **Büyük İskender**'in ölümünden sonra dağılan Helenistik dünya, yerini İskender'in generalleri tarafından kurulan devletçiklere bıraktı. Aynı dönemde Güney Azerbaycan'da **Atropetena Devleti** kuruldu. (M.Ö.5. yüzyıl)

Şirvanşahlar Devleti sonrası bölge, **Safeviler** tarafından işgal edildi. Merkezi Tebriz olan devletin 18. yüzyılda parçalanması sonrası bağımsız hanlıklar dönemi başladı. Bakü, Kuba, Erivan, Gence, Derbent, Nahçıvan hanlıkları sonrası 1813 ve 1828'de Rusya ile İran arasında imzalanan antlaşma sonrası bu dönem sona erdi. (Aras sınırı kabul edilerek **A.K.**) bölge Rusya ile İran arasında paylaşıldı.

Elnur Ağayev

Çeşitlilik, farklılık demokratik toplumlarda zenginlik; otoriter toplumlarda tehdit olarak görülür. **Tek olmak, bir olmak** iri olmanın, diri kalmanın yolu; **farklılık, çeşitlilik** parçalanıp yok olmanın habercisi olarak görülür. Demokratik toplumda kırılan fay hatları teşkil etmeyen konu, otoriter toplumda mayınlı sahalardan biri diye algılanır. Bu alanda kalemler oynatanlar kelle koltukta gezer. Üç ayağı beş yukarı sendikalar hayat, fikir beyan etme sahası da aynı durumdadır.

Biz, bugün ata yurdu Azerbaycan' da etnik durumu gözden geçiriyoruz. Elnur Ağayev'in yazısı bize rehberlik ediyor. Etnik farklılıkların olmadığını söylemek söz konusu coğrafyada olası değil. Sorun var olan bu durumu nasıl yaklaşılacağına düğümünüyor. Örneğin ana dilinde eğitim hakkı hayata nasıl geçirilecek? Parlamento nasıl şekillendirilecek?

Özbekistan, Kırgızistan, Kazakistan vb. Türk Cumhuriyetleri arasında Azerbaycan bazı açılardan özel bir yer işgal ediyor. Öncelikle ilü keke arasındaki bağlar diğer Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilere göre daha güçlü. Bu bir. İkincisi Azerbaycan Türkleri için kullanılan **Azeri** sözcüğüne yönelik itiraz var. Azerbaycan Dernekleri "Bize Azeri demeyin. Bu İran'da üretilmiş netameli bir sözcük. Bize Türk diye hitap edin. Biz Türk'üz."—diye özetlenecek görüşte birleşiyorlar. Üçüncüsü, İran'da yaşayan Horasan Türkleri vb. Türkçe konuşan halkları bir kenara koymak şartıyla Tebriz ve İran'ın kuzeyindeki bazı şehirlerde yaşayan, nüfusu milyonlarla ifade edilen bölgeyi Güney Azerbaycan olarak tanımasını sağlamak talebi var derneklerin. Ermenistan'la olan savaş hâli ve işgal altındaki topraklar ayrı bir konu.

İşte bu ortamda **Tat, Talış, Lezgi, Avar, Rutul, Hınalık, Qrız** vb. halkların kültür değerlerini koruma gereği hayatın bize sunduğu bir görev olarak karşımızda duruyor. Bu halkların her biri, asırlar boyu süren savaşlardan geriye kalanlardır. Onları anmamak, binlerce yıllık tarihsel derinliği yok saymak, büyük bir mirasa sırt çevirmektir.

Kaldı ki, kraldan çok kralcı olup verileri saklayanlar, antik mezarları tahrip edenler de var. Fakat bilim insanı duyarlılığıyla davranan Azerbaycanlı akademisyenler, sosyal medya paylaşımcıları arkeoloji, tarih, etnografya alanında objektif bilgiler sunmaya devam ediyorlar. **Azerbaycan Millî Kitaphanası** azımsanmayacak araştırmalara imza atan, bunu elektronik ortamda öğretim üyeleriyle dolu. Bakü'de yayımlanan **Samur Devleti** de kültür savaşında büyük çabalar sarf ediyor.

Biz, Ay Balam olarak daha işin başındayız. Monologdan değil, diyalogdan, tek seslilikten değil, çoğulculuktan yanayız.

AY BALAM

iletişim : abdullahkubali@gmail.com

AYLIK BÜLTEN YAYIMI İÇİN HAZIRLANMIŞTIR. PARAYLA SATILMAZ.

BABEKİ HAREKETİN BİLEŞENLERİ

BABEK İSYANI -3-

Babek konusunda **Güntay Gençalp** ile yapılan röportaja devam ediyoruz.

K.B.- Bölge'de Türkleşme Babek'in mağlubiyetinden sonra mı başladı?

G.G.- Aras'ın kuzeyine ve güneyine akın eden Türk orduları bu coğrafyada yerleşmeye başlayarak çok kadınlı aile (harem) kurup hayatlarına devam etmiştir. Milletlerin nerede yaşayacağına kendileri karar veremez. Yer küresindeki değişimler karar verir. Irak, Farsların merkezi idi, bugün orada Araplar yaşıyor. Yahudilerin yurdu, Mısır idi. Bugün Filistin topraklarını işgal ediyorlar. İstanbul, Osmanlılardan önce Bizans'ın elinde idi. Evet, belki daha öncesinde de Türkler seyrek olsa da Güney Kafkasya' da bulunuyorlardı. Fakat yoğun Türk varlığı, Babek'in önderlik ettiği Hürremilerin yenilgisinden sonra gerçekleşmiştir.

K.B.- Hürremilerin ilk önderi Babek midir? Değilse daha önceki dönemde durum nasıldı?

G.G.- Bütün tarihî bilgiler Babek'in karizmatik bir lider olduğunu gösteriyor. Yüz binlerce kişi Babek'in davası uğrunda ölmeye hazır olmasaydı; o, dünyanın en büyük imparatorluğu Abbasiler ile savaşa girmezdi. Babek'ten önce Hürremilik dağınık bir hareket idi. O, liderliği ile bölge halklarını işgalcilere karşı birleştirdi. Daha önce **Cavidan** bu işi başaramamıştı.

K.B.- Babek, İslam'a karşı mı savaşıyordu?

G.G.- Babek, siyasi bir amaç güdüyordu. Hilafet, siyasi ve işgalci İslam anlayışı etrafında birlik yaratırken, Babek bağımsızlık ve eşitlik temelinde mücadele ediyordu.

K.B.- Babek kazansaydı sonuçları ne olurdu?

G.G.- Babek başarılı olsaydı Azerbaycan ve Anadolu Türk ülkesi olmayacaktı. Babek, Hürremilik esasında Sasaniliği diriltilecekti. Çünkü Hürremilik, Mazdekiliğin uzantısı olarak Sasani kültürünün devamı idi. Millî akıbetimiz açısından meseleye bakarsak bu topraklarda var olmamız Babek'in yenilgisi sebebiyledir.

K.B.- Babek dışında Bizans ile de başı dertte olan Abbasiler nasıl kazandılar?

G.G.- Arap galibiyetinin esas sebebi Türkler oldu. Araplar, Babek'i mağlup etmek için Türkler'den yardım aldılar. Hem Fars, hem Hürremi, hem Bizans tehlikesinin önünü kesmek için buna muhtaçtı. Ancak, bu sürecin sonunda Türkler birçok halifeyi öldürerek diledikleri kişiyi halife tayin etme yoluna gittiler. Farslar'da bu gelişmelerden güçlenerek çıktı. Farslar, Horasan'da **Sasaniler**'den 200 yıl sonra **Tahiriler** adlı bir beylik kurmuşlardı. Horasan siyasi bir merkez olarak ön plana geçti. Arapçadan da yardım alınarak Fars dili şekillendirildi. Arapça yasaklandı. 1200 yıl öncesinde Farslar edebiyat, tarih, bilim alanında çok sayıda eser neşrettiler.

K.B.- Sizin Babek ile ilgili düşünceleriniz **Resulzade** ile uyuyor mu?

G.G.- Babek hakkında Bakü'de bir kitabım yayımlandı. Onu yazarken Resulzade'nin Babek konusundaki fikirlerinden çok yararlanmışım. İkimiz de bölge dillerini, bölge ülkelerinin tarihini ve sosyal psikolojilerini biliyoruz. Resulzade halka sahte bilgilerle sahte tarih uydurmak istememişti. Doğu insanı sorgulanmamış, yalan yanlış bilgilerin nostaljisi içerisinde duygusallaşmaktan ve övünmekten hoşlanır. Pirleri ve kahramanları bol olan halklar, düşünmeyi tatil ederler. Biz Türkler, İslam öncesi Şamanist'tik. Bizim Hürremilikle hiçbir zaman ilgimiz olmadı.

K.B.- Babek' te çekici olan nedir?

G.G.- Hürremilik şirk çağrıştıran bir akımdır. Türk yaşam tarzı ile ilgisi yoktur. Biz, Selçuklu İmparatorluğunu kurmuş milletin torunlarıyız. Babek bizi İrani tarih ve kimlik içerisine hapseder. Selçuklular zamanında Hürremilik hedef olarak bizi seçti. **Hasan Sabah** da **İsmaililik** adı altında Selçuklu Devleti'ne karşı savaştı. Onu **Hurufilik** izledi. Bütün bu akımlar Hürremiliğin Batınlığına dayanmaktadır. Günümüz İran Şiiliğinde de Hürremilik yaşamaktadır.

K.B.- Babek'in Pakistanlı olduğun ileri sürenler de var, ne dersiniz?

G.G.- Babek, Sasani şahlarının adıdır. **Erdeşir Babekan**, ünlü Sasani şahıdır. Sasani Devletinin kurucusudur. Bizim konu ettiğimiz Babek'ten 580 yıl öncesinde yaşamıştır. Firdevsi'nin **Şehnamesinde** Babekan hakkında destansı bilgiler var. **Halife Ömer**, Sasani İmparatorluğunu devirdikten sonra on binlerce **Mecusi** din adamı Hindistan'a kaçtılar. Orada İslam'a karşı inançlarını revize ettiler. **Humeyni**'de o ekole mensup tur.

K.B.- Babek'in gücü nerede idi?

G.G.- Babek'in gücü onun liderlik karakterindedir. Babek devlet kurma yolunda tarihî şahsiyetlerden biriydi. Babek, çok da güçlü değildi. Güçlü olsa mağlup edilemezdi. Kendine güçlü müttefikler bulamamıştı. **SON**

ECİNNİLERİ -3 -

1957 yılı kurak geçince çevreyi diz boyu kıtlık sarmış, köyden şehre göç dalgası hızlanmıştı. Şehir dediysek bu yalnız idari açıdan bir adlandırmaydı. Yeni gelenler için ekmek kapıları kapalıydı. Şehir aç idi, şehir yoksul idi, şehir dokuz ay boyu üşüyor; soğuktan tir tir titriyordu. Doğru dürüst bir şey yemeden yatağa giren binlerce yoksulun midyesinden yükselen gurultu, açlığın hazin sesiydi.

Kale altındaki mahal, Karadağ'daki mezarlık ile dere arasındaki saha kısa sürede gecekonduyla doldu. Şehre göçen köylülerin büyük bölümü fabrika işçiliğinden değil, yine eski işleri besicilikten gelir sağlayarak hayata tutunmaya çabalıyordu. Belediyede çöpçülük kapmak kalburüstü olmakla bir addediliyor, yaz aylarında yine ot biçme vb. gündelik işler için köylere koşuluyordu.

Faytoncu G..... amcanın gözü yeni komşularını pek tutmadı. Bunlar eşkiyası, kumarbazı, at hırsızı ile dillere nam salmış köyden gelmişlerdi. Kendisinin dört başı mamur konutunun karşısındaki gecekonduya ev demek için bin şahit lazımdı. Bacadaki pencereden sızan ışıqla aydınlanan o evin ahşap kapısı her gıcırdadıkça G...'in sinirleri ayağa kalkıyordu. Hem, bunlar kaç kişiydi? Eşşek kadar 4 oğul, 3 kız ve karı koca derken dokuz. Kadının karnı şiş olduğuna göre onuncu kişi sırada.

Yazın faytona, kışın kızağa koştuğu atlar, arpayı ve samanı Topçu'nun Değirmeni gibi öğütüyor, doymak nedir bilmeyen hayvanların boyunlarına astığı yem torbalarını günde üç dört defa sil baştan doldurmak gerekiyordu. Atlar, onca itinaya rağmen ufalmış, gün boyu koşturmaktan bir deri bir kemik kalmıştı. Müşterilerin çoğu varlıklı, fakat cimri vatandaşlardı. Yoksullar ölümcül durumlarda faytona biniyorlardı. Kerhaneye gitmek için binenleri G.... amca kabul etmiyor, kazancın nerdeyse yarıya yakını elinin tersiyle itiyordu.

Gecekonducular damlarının bitişiğindeki ahırdan her gün çıkardıkları sığır dışısını kurutup tezек yapmak için bahçeye serince sineklerde artış olmuş, evdeki vızıltilar dayanılmaz boyutlara ulaşmıştı. İlk günler, yüznumara için kuyu da kazmamışlardı. Evet, geceleri kadınlar, ulu orta açıkta def-i hacet ediyorlardı. Bu neyse de faytoncu G... amca birkaç kez koca adamların güpe gündüz komşu eve, yani kendilerine doğru ayakta attırdıklarını görünce çok öfkelenmişti. Herifler sakınmadan it gibi ihtiyaç görüyorlardı. Bu, çoluk çocuğun gözleri önünde yapılacak iş değildi. O da mendeburlara ders vermek için ertesi sabahı bekledi. Vakit geldiğinde iki oğlunu yanına aldı. Üçü birden gecekonduya doğru işe diler.

Köyden yeni gelmiş ailenin reisi olanları karısından öğrenince etkili misilleme yapmaya karar verdi. Bakalım bu sidik yarışında kim galip gelecekti? Baba ve dört oğul yan yana dizilip beşi birden itfaiye gibi faytoncunun evini istikamet alarak şırlatmışlardı.

Durumu çocuklarından öğrenen G... amca bu şekilde onlarla baş edemeyeceğini anlayıp başka çareler düşünmeye başladı. Sonunda evinin etrafını duvarlarla çevirerek irtibatı azaltacağını düşündü. İş abartıp iki metrelik hisar ördürerek evini kaleye dönüştürmüş gibiydi. Fakat hayat kendi kurallarını dayatıyor, tavuklar, ipe asılı çamaşırlar sınır tanımıyor, bir şekilde iki aile arasında didişmenin önüne geçilemiyor; Komşuluğun ne zaman çatışmaya dönüşeceği, çatışmanın ne zaman büyüyüp karakollara, mahkemelere taşınacağı belli olmuyordu. Duvar dikileli beri sorunlar azalacağına artmıştı. Ayrıca evet ayrıca görüş alanlarını kendi elleriyle kapatmış, duvarın öte tarafında neler olup bittiğini merak etmeye, eski günleri özlemeye başlamışlardı.

Her iki aile de komşudan gelen sesleri dinlemek için gece gündüz kulak kabartıyor, duyabildiklerinden anlam çıkarmaya çalışıyorlardı. Faytoncunun tarafı komşudan gelen elektronik cızırtılardan onların bir radyo aldıklarını, böğürtülerden sığırın nahıra katılmak için yola salındıklarını, ınga ınga diye bebek ağlamalarından kadının doğum yapmış olduğunu, sekizinci kardeşin dünyaya geldiğini anladılar.

Diğer aile de duvarların ardından her sabah at kişnemeleri duyuyor, atların tavlalarından çıkarılıp faytona koşulduğunu, G... 'in çarşıya gidip sıraya gireceğini, akşam işittikleri nal tıkrıtılarından adamın işten döndüğünü öğreniyorlardı.

Fakat bütün bunlar yeterli değildi. Kim ne zaman çamaşır yıkayıp iplere hangi paltarları asmış, kimin tavuğunun yumurtalarından kaç civciv çıkmış ve daha birçok teferruat meçhuldü. Bu yüzden gözetlemeye, görmeye, daha fazla malumat sahibi olmaya ihtiyaç duyuldu. Başlarda yeni gelen aile, sonra işin garibi irtibatı kesmek için onca zahmete katlanan faytoncunun çocukları farklı yerlerden gözetleme delikleri açtılar. Delikler deşile deşile düşman topçusunun taarruzuna uğramış hisarlar gibi bir adamın rahatça geçebileceği oyuklara dönüştü.

İlk adım faytoncunun karısı F....'den geldi. Tuzunuz var mı... gibisinden bir bahane ile komşuyu ziyaret etti. Yeni komşunun kızlarından büyük olanı ders kitabı sormak süsü altında faytoncunun ailesine yürüdü. Ziyaretler sıklaştınca baba oğul ikisi birden yeni gelen komşunun büyük kızına âşık oldular. G... amca kız için sırf gelinim olsun yeter, evde gözümün önünde olur, buna da razıyım diye düşünüyordu. Faytoncunun kızı da yeni gelenin üçüncü oğlu ile aynı akıranda olduğunu düşünüp kendini gösterme hamleleri yaptı. Artık duvarda açılan gedik bir kapiya dönüşmüş, eski kavgalar geride kalmıştı. Bir araya geldiklerinde eski günleri özlemle anıyor; "Ah ne günlerdi, o günler?"- diye iç çekiyorlardı.

Abdullah Kubalı- İZMİR